

Le misterius te nostes contrades

Le iubileum dl'UML é stada na buna ocajiun por presentè na publicaziun nòia: "Signai y bai tla Val Badia" é le titul dl liber metü adöm da Lois Trebo

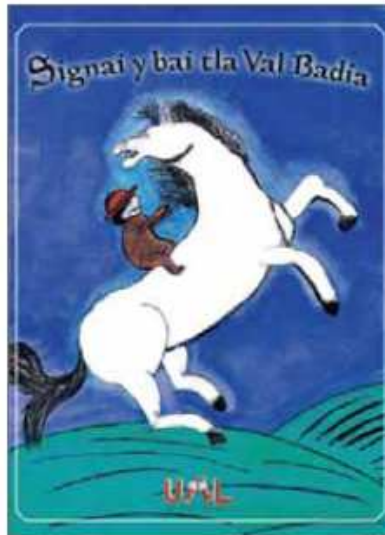
Iubileum/3 - Le cor di insegnanc à intonè la ciantia "Al vèn tan scür y tan net", tuta dla opereta "Le scioz de San Jènn" de Angelo Trebo y Jepele Frontull. Ara passenà a pontin por la presentaziun dla publicaziun nòia, che l'UML à dè fora en gaujiun dl iubileum. Le titul dl liber é "Signai y bai tla Val Badia": ara se trata de na racoiüda de chës 120 stories che baia dl misterius, dl suranatural, dl monn da iadelà. La publicaziun é gnüda metüda adöm dal dr. Lois Trebo. Canche al insignà te scora, àl metü de sü scolar da damanè lās y umes, che ares ti cuntass stories de bai, spiric y signai, y sambëgn da les scri sō. Do passa 40 agn àres sègn ciafè súa lerch te n bel liber.

Al é oramai conesciü che Lois Trebo se dà jō da agn cun gran pasciun cun les usanzas, les tradiziuns - la cultura y incè la storia ladina. Bele súa tesa de laurea i àl dedicé ala storia de nusc raiuns, te chësc cajo a chëra de Mareo cun la publicaziun "Storia de Mareo dan le 1600" Pro les usanzas, dij Trebo, toca incè les cunties da zacan. Stories che de nosta jënt, cis lās y umes, i cuntà plüdad y ti cunta incè incō ai mituns.

Cis inlaōta gnōl gonot cuntè stories de bai, de signai - de figōres da temēi o misterioses che rodà fora por nostes contrades: stries, ganes, salvans, orchì. Nia inrè gnōl cuntè de signai, de animes che messà gnì zoruch sōn chësc monn a despaie sü malfac. Magari n'él incè danter os leturs de chi che se recorda les nōts che ai ne podō nia dormì, do che la lā o le nene à cuntè de bai da temēi.

Bele inlaōta gnōl scrit de spiric y bai

Stories de spiric y bai à Lois Trebo incè ciafè ti libri de Tita Alton, che al é jü a se studiè jō tla biblioteca dl Ferdinandeum a Desproch. Sciōche Trebo à cuntè en gaujiun dla presentaziun, àl aratè che sce chëstes stories gnō bele dandaia



Le cuertl dl liber.

scrites sō, messàres incè avèi na súa valüta. Canche al à spo metü man da tignì scora a Al Plan, àl incè surantut la materia ladin, che gnō insignada n'ora al'edema. Ai scolar ti cuntà dles usanzas de Mareo, che al conesciō bindebō bun. Y al à incè portè tl ladin stories fora dl liber de Johann Adolf Heyl "Volkssagen aus Tirol", plü avisa 44 stories che baià dl orco, de spiric y ganes dla Val Badia. "Jënt che rodà



Lois Trebo tratan la presentaziun a Badia.

y é sōn tru da jì a cìasa da sèra a scür arà aldi cizé che gracià te bosch y odü val' lōm che i varià danfora cuntra cìasa. Porsones sensibles se tēm plü atira y é tentades da odèi tosc val' bao y val' stria che smiza do na trognera ca", à dit Trebo te súa presentaziun.

Lās y umes cunta

Insciō s'ál instēs ponsè da abiné adöm de te' stories. Al à perié che i scolar se lasciass cuntè a cìasa de chëstes stories y les scriess spo incè sō. Chësc àl fat y dai scolar é gnü na bela ligna de cunties. Al é i agn danter le 1966 y 1976 che Trebo ti à dè ai scolar chësta inciaria, y sciōche al à dit: "I à odü gran interes da pert di scolar y di geniturs, che é inlaōta en gran pert ciamō fis de paurs che cherdō a chëstes stories".

Agn alalungia à Lois Trebo tignì sō les stories, zënza savèi cì fà impara. Ares é romagnüdes sōn na scafa a aspetè le dër momènt. Y i 50 agn dl'UML é stada la dërta ocajiun da les stöpè jō. L'Uniun Maestri Ladins à valutè les stories y les à aratades importantes, tan da ti dedicé na publicaziun apostà.

Le contegnü dles stories é sambëgn romagnü le medemo, Trebo à al plü fat n valgügn adatomènc ai tesć. Interessant é che pro les stories vègn i posć dant dër avisa: "Al é lüsc da paura, rüsc y munt, lèc y coi", à dit l'autur, "y chësc desmostra che les stories n'é nia tutes da foradecà, mo che ares é nasciüdes y chersciüdes chilò te nusc raiuns."

Les stories é gnüdes abelides da dessègn che scolar dla mesana da La lla à arjigné, istruis dales maestres Siglinde Clara da Lungiarü y Jutta Valentini d'Al Plan. Le letorat di tesć é de Daria Valentin, deperpo che Gabriel Crepaz à fistidié da ti dè al liber la iesta grafica. Por che le liber garatass aslōm à fistidié la maestra Cristina Clara da Lungiarü. Chi che foss interessà da le cumprè, po s'oje al'Uniun Maestri Ladins (pablo)